

11

มาตรการวิธีพืช

ประโยชน์เพื่อ อนุรักษ์ดินและน้ำ

มาตรการวิธีพืช เป็นวิธีการเพิ่มความหนาแน่นของพืช การคลุมดินป้องกันเม็ดฝน กระแทบผิวดิน ตลอดจนการปรับปรุงบำรุงดิน ลงทุนต่ำ เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้เอง โดยใช้พืชตระกูลถั่ว หญ้าเลี้ยงสัตว์หรือหญ้าธรรมชาติ ปลูกเป็นแถบขวางความลาดเทของพื้นที่ หรือปลูกคลุมดิน หรือการใช้ระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความแรงของเม็ดฝน ดักตะกอนดิน และชะลอความเร็วของน้ำ โดยมีวิธีการในเบื้องต้น ดังนี้

1 การปลูกพืชคลุมดิน

ปลูกคลุมดินในสวนไม้ผล และพื้นที่ความลาดเทสูงกว่า 20% และเป็นดินเลวที่ปลูกพืชเศรษฐกิจไม่คุ้มค่าควรปลูกพืชตระกูลหญ้าและพืชตระกูลถั่วคลุมดิน

2 การคลุมดิน

ใช้ได้ทุกกรณีแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ เช่น ใช้เป็นวัสดุคลุมดินกับพืชผัก ไม้ผล และพืชไร่ เป็นต้น และอาจใช้วัสดุอื่นๆ ในการคลุมดิน เช่น พลาสติก กระจดาช

3 การปลูกพืชพืชปุ๋ยสด

ใช้เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้ร่วมกับการปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชแซม

4 การปลูกพืชสลับเป็นแถบ

ใช้ในพื้นที่ที่มีความลาดเทไม่เกิน 15 % ชนิดของพืชที่ปลูกควรเป็นพืชที่มีระยะชิด เช่น ถั่วลิสง ถั่วเหลือง สลับกับแถบข้าวไร่ ข้าวโพด และข้าวฟ่าง

5 การปลูกพืชหมุนเวียน

ใช้พืชที่มีระบบรากยาวสลับกับพืชระบบรากสั้น ใช้พืชเศรษฐกิจหมุนเวียนกับพืชตระกูลถั่วหรือพืชตระกูลหญ้า

6 การปลูกพืชแซม

พืชแซมควรมีอายุสั้นกว่าพืชหลัก พืชแซมควรเป็นพืชตระกูลถั่ว ระบบรากของพืชหลักและพืชแซมควรมีระดับที่แตกต่างกัน และพืชแซมไม่ควรเป็นที่ย่อยอาศัยและเป็นต้นกำเนิดของโรค และเลือกพืชแซมที่สามารถทำรายได้

8 ทางเลือกเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้ การเกษตรให้เกิดมูลค่า

ทางเลือกที่ 1 การไถกลบตอ
ซังฟางข้าว ใบอ้อย หรือเศษ
ซากพืช เพื่อเพิ่มความอุดม
สมบูรณ์ ของดิน คืนชีวิตให้ดิน
ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน ลดการใช้
ปุ๋ยเคมี ทำให้เกษตรกรสามารถลด
ต้นทุนได้รับผลผลิตสูง มีรายได้
เพิ่มขึ้น

ทางเลือกที่ 5 นำมาเพาะเห็ด
นำมาผลิตกระดาษ หรือของประดับ

ทางเลือกที่ 2 นำเศษตอซัง
ฟางข้าว หรือเศษวัสดุ
การเกษตรอื่นๆ มาทำปุ๋ย
อินทรีย์ ปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ทดแทน
ปุ๋ยเคมี ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และ
ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

ทางเลือกที่ 6 นำเศษใบไม้
เศษฟาง เศษหญ้าแห้งมา
คลุมบริเวณโคนต้นพืช เก็บ
รักษาความชื้น "อุ้มน้ำ อุ้มน้ำ" "

ทางเลือกที่ 3 นำเศษวัสดุ
การเกษตรมาใช้เลี้ยงสัตว์
เช่น นำมาอัดก้อน หรือนำมา
ทำอาหารหมักเพื่อใช้เลี้ยงโค

ทางเลือกที่ 7 นำเปลือกซัง
ข้าวโพดหรือฟางมาทำวัสดุ
เพาะปลูกทดแทนการเผา ซึ่ง
จะช่วยลดการเผา และเพิ่มรายได้ให้
เกษตรกร

ทางเลือกที่ 4 นำมาใช้
ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทน
โดยนำไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่ง
หรืออัดก้อน เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงใน
กระบวนการอุตสาหกรรม หรือ
นำมาใช้ทำอาหารในครัวเรือน

ทางเลือกที่ 8 จำหน่ายวัสดุ
เหลือใช้การเกษตร เช่น แกลบ
ซังอ้อย เศษไม้กากปาล์ม กากมัน
ซังข้าวโพด เศษไม้ ชยะ เพื่อเป็น
วัตถุดิบในการผลิตพลังงานชีวมวล
(Biomass)

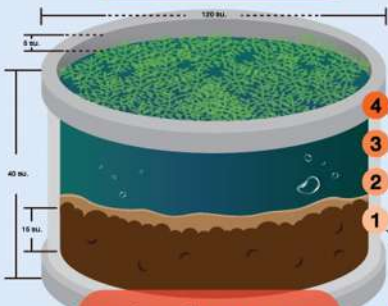
การประยุกต์ใช้แทนแฉง ▶ เพื่อทำวัสดุเพาะกล้า

แทนแฉง (Azolla)

เป็นพืชน้ำชนิดหนึ่ง เติบโตและลอยบนผิวน้ำ ดำรงชีวิตโดยพึ่งพาราหัดสีเขียวขนาดเล็ก สามารถตรึงก๊าซไนโตรเจนในอากาศ ทำให้แทนแฉงมีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบสูงถึง 3-5% จากคุณสมบัติดังกล่าว ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงได้นำแทนแฉงซึ่งเป็นพันธุ์จากกรมวิชาการเกษตร มาประยุกต์ใช้เป็นส่วนประกอบของวัสดุเพาะกล้า

เพาะเลี้ยงแทนแฉง

ขนาดบ่อรอง: กว้าง 120 ซม. สูง 40 ซม.

- ใส่ดินในบ่อรองสูงประมาณ 15 เซนติเมตร
- ผสมปุ๋ยอินทรีย์ 20 กรัม/บ่อ
- เติมน้ำลงในบ่อ ให้เหลือขอบบ่อประมาณ 5 เซนติเมตร
- นำแทนแฉงใส่ในบ่อรอง 50 กรัม/บ่อ

แทนแฉงจะเจริญเติบโตเต็มบ่อประมาณ

10 วัน

สามารถเก็บออกได้

เตรียมแทนแฉงสำหรับทำวัสดุเพาะกล้า

นำแทนแฉงที่เก็บจากบ่อไป

ตากแดดให้แห้ง 4-5 วัน

เมื่อแทนแฉงแห้งแล้วให้นำมา

บดให้ละเอียด

เพื่อนำไปทำวัสดุเพาะกล้า

ส่วนผสมวัสดุเพาะกล้า

ปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกลับกอง สูตรวิศวกรรมแม่โจ้ 1 ที่ผ่านการร่อน

1 ส่วน

+

ขุบะพร้าวอ่อน ที่ผ่านการร่อน น้ำหนัก 24 ซม.

1 ส่วน

+

แทนแฉงแห้งบด

1 ส่วน

วิธีทำ

ผสมส่วนผสมทั้งหมด ให้เข้ากันแล้วบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ที่ได้ขนาดตามต้องการ

ข้อมูลโดย: ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จัดทำโดย : สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร จังหวัดสระบุรี
ที่มา : ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้